

2024-01-20

Till
Public service-kommittén (Ku 2023:01)

Betydelsefulla public servicefrågor 2024

Bakgrund

Regeringen har tillsatt en kommitté – Public Service-kommittén – som ska ta fram ett underlag för en proposition och ett beslut om ramarna för svensk public service-verksamhet under perioden 2026-2032.

Public serviceraðet (PSR) är en ideell organisation med uppgift är att som nätverk och opinionsbildare slå vakt om grundläggande public service-värden och dessutom stöðja arbetet med att utveckla dessa värden.

Med utgångspunkt i medborgarintresset har PSR länge bevakat utvecklingen av radio och tv både i Sverige och utomlands. PSR har sedan mer än tjugo år noga följt hur digital teknologi påverkat utvecklingen av olika plattformar för att lyssna på radio och titta på tv.

PSR har tidigare i skrivelser under 2023 uppmärksammat såväl kommittén som regeringen på de problem som finns med att låta DAB-systemet - en bristfällig och redan föråldrad digital teknik - etableras som framtida distributionsplattform för radio.

De viktiga frågorna

Under de senaste tjugo åren har det skett en stark utveckling av de **tekniska plattformar** som kan användas *för att distribuera radio och tv*. Men det har också skett en stor förändring när det gäller **lyssnar- och tittarvanor**. Om public service ska kunna behålla och helst stärka sin position i det svenska medielandskapet måste PS-kommitténs förslag ta hänsyn till båda dessa områden.

Distribution

Allt färre svenskar utnyttjar de traditionella marknäten för att linjärt lyssna på radio och titta på tv. I stället får de i allt större utsträckning sina program icke-linjärt via fast och mobilt internet. Det väl beprövade och robusta *FM-nätet* har dock fortfarande en stark position i Sverige liksom i övriga världen.

Public serviceraðet

Tågaliden 10
182 78 Stocksund
Org.nr 802461-9663

Tel/SMS: 0708-158800
council@public-service.net
www.public-service.net

5G Broadcast är en LTE-baserad sändningsteknologi som kan komma att revolutionera distributionen av digital radio och tv. 5G Broadcast utmanar redan nu befintliga digitala sändningsteknologier.

5G Broadcast kan leverera video- och ljudinnehåll av högre kvalitet än traditionell marksändningsteknik, eftersom det har större bandbredd för att överföra innehållet.

En utförlig beskrivning av 5G Broadcast finns i rapporten *5G Broadcast -Universell plattform för marksänd digital radio och television i smartphones och bilar* (Bilaga 1).

När det gäller radiomediet finns det ett intressant alternativ – *DRM30* – som är marksänd digitalradio på kort- och mellanvåg. Det är ett robust system som nu byggs ut bl a i Indien. För täckning över hela Sverige skulle det troligen räcka med 5-7 DRM-sändare på mellanvåg. DRM30 används också för digitala utlandssändningar på kortvåg. DRM används i etablerade frekvensband för radio och är inte kompatibelt med DAB.

Slutligen måste man komma ihåg att det analoga *FM-nätet* har den ur beredskapssynvinkel mest robusta tekniken. I en kris- eller krigssituation kan FM-radio på ett bättre sätt nå ut till allmänheten även om vissa sändare slås ut. En FM-sändning går då att lyssna på även om ljudkvaliteten blir sämre. De digitala näten har däremot bra kvalitet ända till signalen blir för svag. Då blir det helt tyst.

Lyssnar- och tittarvanor

Det är ett välkänt faktum att mycket av människors medievänor grundläggs under uppväxten. Dessa vanor rör sig sedan uppåt i befolkningspyramiden För att public service, både när det gäller radio och tv, ska kunna behålla och helst öka sin marknadsandel är det centralt att ramarna för den nya koncessionsperioden tar hänsyn till detta.

Både SR och SVT har hittills varit skickliga på att hantera de nya vanorna. Antalet lyssnare/tittare på linjär radio/tv sjunker kontinuerligt i takt med att medelåldern för de som använder denna distributionsteknik ökar. Men detta har hittills framgångsrikt kompenseras genom SR Play och SVT Play.

Den unga generation som nu växer upp får mycket av sin information och sina nyheter från sociala medier typ YouTube, Facebook, Instagram och TikTok. PSR tycker att detta är oroväckande. Om det är möjligt bör de nya koncessionsvillkoren uttrycka en politisk vilja att SR och SVT aktivt ska arbeta för att nå dem som använder sociala medier med de värderingar som är grunden för public service.

Ökad säkerhetspolitisk roll

PSR ser också att det är viktigt att utreda hur public service kan bidra till att förstärka Sveriges säkerhetspolitiska position såväl inrikes som utrikes. Detta inkluderar en återupptagen roll SR:s utlandssändningar på skilda språk för att nå lyssnare i och kring konfliktområden. Härvidlag är digital kortvåg ett robust alternativ till en distribution via Internet (se nedan), som är sårbar i krisområden liksom kan bli begränsad för att kunna nå lyssnare i auktoritära stater.

Mediekoncernen Viaplay är det enda privata svenska företag som idag sänder både radio och television nationellt. Ägarkontrollen tas i dagarna över av utländska aktörer med affärs- mässiga och politiska kopplingar som enligt vår bedömning kan innebära en utmaning för den nationella informationsmiljön. Då ökar kraven på att public servicebolagen måste förstärka sin nyhets- och samhällsbevakning - i såväl bredd som djup - i syfte att skydda demokratin. Detta bör beaktas vid fortsatt planering.

Organisation

PSR ser public service som en oumbärlig del av det svenska medielandskapet. Men det är svårt att finna övertygande argument för en fortsatt uppdelning av svensk public service i tre skilda bolag. I och med att distributionen alltmer bygger på Internetbaserade gemensamma plattformar minskar motiven för sändningsspecifika bolag. Detta bör naturligtvis utredas på en objektiv nivå.

PSR anser att en offentligt finansierad public serviceorganisation bör ha garantier för fortsatt redaktionell frihet i alla led. Däremot ser vi behov av att samhället ska få förbättrad insyn och fortlöpande kontroll över hur skattemedel disponeras för den administrativa och tekniska infrastrukturen. Detta uppdrag bör utföras av Riksrevisionen; den myndighet som granskar statlig verksamhet i övrigt.

Gunnar Bergvall
Ordförande i Public Service-rådet

Bilaga 1